

Ramon Alcoberro: 'El Maig del 68 no volia canviar el món, volia canviar la vida'

Josep REXACH FUMANYA

***'Il est interdit d'interdire'* ('Prohibit de prohibir'). Aquest és un dels lemes que van fer més fortuna durant el Maig de 68 –també anomenat Maig francès– i que encara avui podem trobar pintat amb esprai en alguna paret recòndita. Avui fa cinquanta anys que va començar aquella revolta que durant més de dos mesos –el juny i el juliol també en formen part– van remoure ideològicament una Europa encara plenament conservadora i ressacosa de la Segona Guerra Mundial.**

El filòsof Ramon Alcoberro (Pals, Baix Empordà, 1957) ens ajuda a entendre què va significar un moviment com aquell. Va ser una revolució, però sense pólvora. El malestar estudiantil va sorgir arran de les taxes universitàries, però en el fons, venia de més enllà. Hi havia una insatisfacció del sistema, del tradicionalisme, i cercava una nova manera de viure. Tot i que va durar poques setmanes i va acabar com havia començat, amb Charles de Gaulle reelegit president de la República, el pòsit deixat aquells dies de primavera als carrers de París i de més ciutats de l'estat, acabà fent efecte en la societat.

—Quins són els fets que donen origen al Maig del 68?

—Hi ha tres coses absolutament bàsiques. Primera, el famós baby boom. A final dels anys cinquanta i als seixanta i setanta, hi ha un creixement brutal de la població, sobretot de la joventut. Hi ha la discussió si la joventut és una nova classe, fins i tot hi ha un llibre de Maria Aurèlia Capmany del 1969 que es titulava així: *La joventut, és una nova classe?* I apareix un grup social que fins llavors no havia estat representat políticament. Segona, és un moment d'expansió econòmica i els obrers comencen a deixar de sentir-se classe explotada per entrar en el món de les classes mitjanes. S'aburgesen una mica. El moviment obrer està bastant desconcertat i una mica arreu

apareix la idea que els estudiants poden ser l'alternativa al moviment obrer. Ho comença a dir Daniel Cohn-Bendit, ho diuen els situacionistes i també ho teoritzà als Estats Units Herbert Marcuse.

—**I el tercer factor?**

—Aquest és molt important, i és que el cristianisme prova d'acostar-se a la modernitat. Després del concili Vaticà II, la societat comença a perdre un seguit de tabús religiosos, polítics i culturals. Hi ha un nou enfocament del cristianisme, l'anomenat *aggiornamento*, que mira de fer un cristianisme més progressista i un món més laic.

—**I podem anomenar-ho revolució?**

—El Maig del 68 és una revolució de model gramscian. No és una revolució de model leninista que es fa en contra del capital.

—**En què consisteix la revolució de model gramscian?**

—Vol dir que els elements culturals es transformen sense que es transformi la base econòmica material. És a dir, el Maig del 68 reconeix i posa a la pràctica una teoria que havia explicat Gramsci i que deia que, per a fer una revolució, abans hi ha d'haver una revolució de les mentalitats. Primer, cal canviar allò que el marxisme en diu la superestructura. No vol un canvi econòmic, però sí un canvi en les mentalitats, en el pensament, en les estructures ideològiques que diríem que fa inviable el món anterior. Durant el cas Watergate, Nixon va demanar a un conseller què podien fer després de l'escàndol. I aquell conseller li va respondre: 'Una vegada has tret la pasta de dins del tub, ja no es pot tornar a posar a dins.' El Maig del 68 és això. Treus la pasta de dents, i llavors ja és impossible de tornar al sistema d'abans. Una vegada ha posat sobre la taula unes determinades experiències, com l'alliberament sexual o el cultural, és impossible de tornar al model familiar i religiós que hi havia abans.

—**Va ser una revolució ideològica, doncs.**

—Sí. No volia pas canviar el món, volia canviar la vida. ‘Obrers, uniu-vos, no teniu res més a perdre que les vostres cadenes, hem de canviar el món.’ Això és marxisme. El poeta Arthur Rimbaud, davant aquesta frase, diu: ‘Cal canviar la vida.’ Canviar el món és canviar unes estructures econòmiques, i canviar la vida és canviar la manera d’enfocar la vida, de relacionar-te amb la natura, amb la feina i amb tot allò que t’envolta. El Maig del 68, doncs, vol canviar la vida.

—I què canvia de la vida?

—La vida privada, la sexualitat, la relació amb el poder, les transformacions en els models de família, el dret sobre el propi cos. Tot això no es discuteix pròpiament durant el Maig del 68, però sí que obre el camí perquè quatre anys després, o cinc o sis, totes aquestes qüestions que eren tabú deixin de ser-ho i es puguin discutir. Es va potenciar el moviment en favor de l’avortament, que va ser inclòs en la llei Veil el 1974, igual que la reclamació del divorci per mutu acord, aconseguit el 1975. A partir del Maig del 68, la família no va ser igual, les relacions sexuals tampoc, el poder va descobrir que no hi havia només el gran poder econòmic i polític, sinó que hi havia micropoders... El Maig del 68 va ser un canvi de mentalitats. A partir d’aleshores també neix una societat en què els psicòlegs han tingut una importància que abans no tenien. En què les emocions, els sentiments i la vida privada tenen una importància que abans no tenien.

—Per què?

—Perquè la individualitat ha canviat. Abans, les persones es definien pel seu col·lectiu. Eren obrers, burgesos o comerciants. Això canvia i les persones volem realitzar-nos, i això fa que aflorin les emocions i, si no ens satisfan, ens porten a cal psicòleg. La societat es ‘psicologitza’. Abans del Maig del 68, anar a cal psicòleg era molt estrany. De fet, la Facultat de Psicologia ni existia a Barcelona i no va arribar fins als anys setanta. La família burgesa tradicional d’abans es basava en una hipocresia total en què s’havien de guardar les formes i ningú no es divorciava. A partir dels anys setanta, gràcies al Maig del 68, tot això es fa miques.

—I què n'ha quedat, del Maig del 68, que puguem reconèixer avui?

—La sexualitat, la família i el matrimoni es fan miques. La manera com s'entenien aquests tres conceptes abans del Maig del 68 no s'assembla de res amb la manera com s'han entès després. I apareix amb força el concepte de la política com a espectacle. La música i el cinema són els nous models culturals i substitueixen l'escultura i la pintura. Igual que el disseny industrial, que apareix en aquella època i ja es mantindrà per sempre. En definitiva, apareix un nou model de cultura perquè les formes de llibertat han canviat.

—Parlem dels fets històrics. Quin paper hi té Charles de Gaulle, en els esdeveniments?

—Ell era un símbol que estava per sobre de les dretes i les esquerres, i era qui havia salvat França a la Segona Guerra Mundial. De Gaulle era prou intel·ligent per a veure que hi havia coses que eren irreversibles. El Maig del 68 va descobrir una cosa genial: la millor manera de desactivar el moviment era fer que els seus dirigents passessin a ser professors universitaris. D'aquesta manera, França va aconseguir una cosa que no havien aconseguit ni Alemanya ni Itàlia: que els intel·lectuals del Maig del 68, ni que fos per la porta del darrere, fossin incorporats al sistema. Això va impedir que formessin grups armats com la Baader-Meinhof o les Brigades Roges. I aquesta va ser una de les maneres de sortir del Maig del 68, convertir en *pop stars* gent com Cohn-Bendit, i donar-los llocs simbòlics. Que fossin culturalment visibles i venguessin molts llibres, però que no toquessin el sistema polític. Són els qui després fundaran el diari *Libération*, els qui envoltaran el Sartre més decadent: André Glucksmann, Cohn-Bendit. Seran els nous pensadors mediàtics.

—Però ell, contra l'opinió del seu primer ministre, Georges Pompidou, va preferir l'enfrontament al diàleg amb els qui anomenava la chienlit (el caos, la gosserra, la vergonya).

—De Gaulle era un home de moltes lectures i sabia molta filosofia. Als seus llibres hi ha referències directes a Plató, Aristòtil, Sant Agustí, Chateaubriand, Bergson, Péguy, però també -i sobretot- als Evangelis. I no són referències banals, ni de segona mà. Va negar-se sempre a empresonar Sartre per molt que li demanessin amb una frase genial: 'Vostè vol que passi a la història com l'home que va empresonar Voltaire?'. Sabia que el pensament filosòfic era important per a la imatge política i cultural que volia donar França al món i que, a més, els filòsofs, en el curt termini són inofensius. Per això no va tenir problemes a integrar-los a sistema a través de la càtedra.

—Per què estaven molestos, els estudiants?

—Tots els conflictes polítics al món neixen, com deia Mao 'perquè una espurna encén la pradera'. Al principi hi va haver una protesta contra l'augment de les taxes universitàries que va anar creixent. Després s'hi va afegir una protesta dels universitaris de Nanterre perquè els nois tenien prohibit entrar a les habitacions de les noies. A més, a inicis del 1968, França tenia 500.000 persones a l'atur i dos milions de treballadors que cobraven el salari mínim. Amb el malestar, els estudiants començaven

a pensar que el sistema havia deixat de ser viable. El pioner d'aquesta creença és Guy Debord, que és sens dubte el filòsof del Maig del 68. Va escriure el llibre *La ciutat de l'espectacle*. Hi teoritzava sobre la cultura com a instrument transformador, però també hi deia que el capitalisme havia aconseguit el triomf cultural, perquè havia convertit la cultura en espectacle. És a dir, va observar que les societats, a partir d'aleshores, serien regides per l'espectacle. I això va arribar al cinema, a la televisió i també a la política. Per això, les pintades que hi ha el Maig del 68 són pensades perquè siguin espectaculars i creïn un xoc de consciències.

—I a les protestes juvenils s'hi afegeixen els obrers.

—Es van unir a les protestes, però quan van haver millorat els convenis col·lectius van plegar. De fet, ells van aconseguir els augments de salaris més bèsties que hi ha hagut durant tot el segle XX. Per aturar la convergència entre obrers i estudiants, el secretari general del Partit Comunista, Waldeck Rochet, i Georges Pompidou es posen d'acord amb unes pujades de salaris fantàstiques. El Partit Comunista va refusar de seguir una vaga general més enllà de les demandes sindicals.

—I aquí és quan s'acaba el Maig del 68.

—Sí. I els estudiants veuen que s'acosten els exàmens del juny i se'n van a estudiar perquè no volen perdre el curs. A la majoria els pagaven estudis i no volien dir als pares que havien suspès perquè feien la revolució.

—Per això molts han dit que era una revolució de nois de casa bona.

—Sí, segurament és una afirmació certa. Els universitaris eren una minoria molt minoritària en la societat francesa. No eren una majoria social. I si eres universitari volia dir que hi havia algú que et mantenia, perquè havies d'estudiar cinc anys o sis. I si no et mantenien i volies beques, havies d'aprovar els exàmens. Per això, quan van arribar els exàmens del juny, van plegar. El Maig del 68 es va morir de mort natural, però va deixar oberta, i això és la cosa més interessant, una possibilitat de transformació cultural del món que dura una colla d'anys i que canvia la societat. Una

vegada, Sarkozy va dir que les desgràcies de França havien començat el Maig del 68, i André Glucksmann, que n'havia estat un dels líders maoistes, li va respondre: 'Mireu, senyor Sarkozy, si no hagués estat pel Maig del 68 no cardaríeu amb la Carla Bruni.' Abans del Maig del 68, cap polític no s'hauria atrevit a tenir una aventura amb una cantant a la vista de tothom. És clar que es podia tenir una amant, però sense que se n'assabentés mai ningú. La moralitat era molt diferent de la que va venir després. A Sarkozy i a Hollande, abans del Maig del 68, se'ls hauria acabat la carrera en cinc minuts.

—És a dir, que els obrers i els estudiants es desmobilitzen i així es mor el moviment?

—Sí, es convoquen eleccions i com que la gent té por de la cosa desconeguda, torna a guanyar De Gaulle. Tot i que és una victòria pírrica i li dura molt poc. Les eleccions, deia Sartre, van ser una 'trampa per a idiotes' i la gent es va desmobilitzar del tot.

—Per què va tornar a guanyar De Gaulle?

—Perquè els del Maig del 68 sabien què no volien, però no què volien. I això, a la gent, li va fer por. Un moviment que es basa en la protesta pot interessar un grup de persones molt avantguardista i que té molts coneixements, però si la gent corrent no sap què li donaran no et votarà. Això és un clàssic entre molts moviments estudiantils, i no únicament el francès. Tampoc els protagonistes del Maig no es van presentar a les eleccions. Entre el moviment hi havia una clara influència anarquista, no hi havia organització i segons el sistema gaullista, per poder-se presentar calia l'aval d'uns quants càrrecs electes.

Vilaweb, 3 de maig de 2018